

GUID 5330

Smjernice za reviziju upravljanja katastrofama

INTOSAI Smjernice izdaje
Međunarodna organizacija vrhovnih
revizijskih institucija, INTOSAI, kao dio
INTOSAI okvira profesionalnih objava.
Za više informacija posjetite
www.issai.org

INTOSAI

INTOSAI, 2020.

1) Odobrene 2020.

2) Zamjenjuju ISSAI 5500, 5510, 5520, 5530, 5540, 5530 i INTOSAI GOV 9250

SADRŽAJ

I UVOD	4
II CILJ	5
III DEFINICIJE	6
IV OBIM GUID-a	7
V CIKLUS UPRAVLJANJA KATASTROFAMA	8
VI REVIZIJA UPRAVLJANJA U SLUČAJU KATASTROFE	11
PLANIRANJE REVIZIJE	11
UTVRDITI USLOVE REVIZIJE	11
STICANJE RAZUMIJEVANJA PREDMETA I NJEGOVOG KONTEKSTA	13
SPROVEDBA PROCJENE RIZIKA ILI ANALIZA PROBLEMA	14
UTVRDITI RIZIK OD PREVARE	15
RAZVITI PLAN REVIZIJE I DIZAJNIRATI REVIZIJU	16
SPROVEDBA REVIZIJE	19
IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE	20
VII ANEKSI	22
ANEKS I: POJMOVNIK	23
ANEKS II: PRIMJERI CILJEVA REVIZIJE	30
ANEKS III: PRIMJERI ELEMENATA KOJE TREBA UZETI U OBZIR PRILIKOM PLANIRANJA R.	32

I

UVOD

1) Katastrofa može pogoditi bilo koji dio svijeta u bilo koje vrijeme. Može biti rezultat prirodnih uzroka (npr. zemljotresi, cunamiji, poplave ili vulkanske erupcije) ili uzrokovana ljudskom rukom (npr. gradnja u poplavnoj ravnici, neprikladni građevinski standardi za područja sklona potresima ili nuklearne nesreće) ili mješavina oba uzroka kao što je pandemija. Mogu se pojaviti iznenada (npr. zemljotresi) ili nastati sporo (npr. suša). Prema Međunarodnoj federaciji društava crvenog križa i crvenog polumjeseca, više od 90 posto prirodnih opasnosti se u današnje vrijeme smatra klimatskim, a klimatske promjene su ključni pokretač rizika, donoseći sa sobom sve intenzivnije vremenske prilike i sve veću neizvjesnost.

2) Katastrofa često može imati značajan uticaj na ljude, životnu sredinu i ekonomiju. Shodno tome, značajna sredstva se troše na humanitarnu pomoć i rehabilitaciju pogođenih ljudi, kao i na obnovu i rekonstrukciju infrastrukture i javnih objekata pogođenih katastrofama. Nadalje, značajni iznosi se troše i na aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa, za koje se procjenjuje da su vrlo vremenski učinkovite.

3) Vrhovne revizijske institucije (VRI) imaju važnu ulogu u osiguravanju odgovornosti i transparentnosti u načinu na koji se upravlja katastrofama (kada se sprovode aktivnosti prije katastrofe, kada dođe do katastrofe i tokom aktivnosti sprovedenih nakon katastrofe). To može uključivati podizanje svijesti o ovim pitanjima (posebno o smanjenju rizika), procjenu isplativosti koraka za smanjenje rizika i reviziju pomoći nakon katastrofe, te korake ka rehabilitaciji i rekonstrukciji, u kontekstu u kojem, *ex-ante* kontrole često možda neće raditi, standardne operativne procedure nisu uspostavljene, a institucionalni mehanizmi su slabi.

4) Izjave u vezi sa smjernicama ili GUID-ovi su neobavezne smjernice za korištenje od strane revizora, u kojima se primjenjuju Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI) u svim vrstama revizije.

5) Principi revizije javnog sektora su nabrojani u ISSAI-u 100. U reviziji upravljanja katastrofama, revizori se stoga pozivaju na Opća načela i principe u vezi sa procesom revizije u ISSAI-u 100.

II

CILJ

6) Ovaj GUID ima za cilj da posluži kao smjernica za VRI-je prilikom revizije upravljanja katastrofama. Osnovni principi revizije dati u ISSAI-u 100, primjenjuju se u svim fazama direktnog izvještavanja (revizija učinka i usklađenosti), kako bi se proizveli kvalitetni revizorski izvještaji. Finansijska revizija se spominje samo u vezi sa specifičnim rizikom koji se odnosi na reviziju finansijskih izvještaja subjekata pogođenih katastrofom.

7) Ovaj GUID pruža VRI-ima smjernice za procjenu situacije, da li aktivnosti prije katastrofe/smanjenje rizika od katastrofe, reagovanje u vanrednim situacijama, pomoć nakon katastrofe i rehabilitacija i rekonstrukcija:

- ograničavaju utjecaj i povećavaju spremnost na katastrofe na isplativ način;
- unaprjeđuju efektivnost, ekonomičnost i efikasnost pomoći u slučaju katastrofe;
- imaju odgovarajuće unutrašnje kontrole i promoviraju odgovornost i transparentnost;
- osiguravaju da su odgovarajuće interne kontrole i procedure nabavke na snazi, i da se rutinski testiraju;
- sprječavaju ili smanjuju prevaru, rasipanje i zloupotrebu;
- i procjenjuju troškove i koristi ulaganja u obnovu, kako bi se osiguralo da je infrastruktura otporna na buduće katastrofe.

III

DEFINICIJE

Definicije su date u Aneksu I.

IV

OBIM GUID-a

8) GUID pokriva faze revizije (planiranje, izvršenje, izvještavanje i praćenje)¹ za cijeli Ciklus upravljanja katastrofama (od aktivnosti prije katastrofe (ublažavanje i prevencija) i pripravnost) za objavljivanje aktivnosti u slučaju katastrofe, nakon što se katastrofa dogodi (oporavak i pomoć, državni i međunarodni odgovor na hitne reakcije, rehabilitacija i rekonstrukcija). Revizije se mogu poduzeti u bilo kojoj fazi ciklusa upravljanja katastrofama.

9) GUID pruža podršku za sve faze revizije, uz detaljniju podršku u fazi planiranja procesa revizije, kako je definirano u ISSAI 100, a posebno za sljedeća dva principa: *steći razumijevanje i izvršiti procjenu rizika*. U okviru tog procesa, revizori će se morati baviti većinom specifičnosti u vezi sa upravljanjem katastrofama.

10) Dakle, ovaj GUID pruža smjernice o tome kako se pitanja koja se odnose na reviziju različitih aspekata upravljanja katastrofama mogu riješiti korištenjem finansijske revizije, u ograničenim slučajevima (tj. u vezi sa specifičnim rizicima koji se odnose na reviziju finansijskih izvještaja subjekata pogođenih katastrofom), ili reviziju učinka ili usklađenosti. GUID ne sadrži nikakve zahtjeve za provođenje revizije.

¹ Kako je propisano ISSAI-em 100, poglavlja 44-51.

V

CIKLUS UPRAVLJANJA KATASTROFAMA

11) U praktične svrhe, upravljanje katastrofama je ovdje prikazano kao ciklus podijeljen u šest segmenata, kao što je prikazano na slici 1. Dva od ovih segmenata se odnose na preventivne i pripremne mjere, koje vlada može uspostaviti i primijeniti prije moguće katastrofe (aktivnosti prije katastrofe).

Slika 1: Ciklus upravljanja katastrofama koji prikazuje faze prije katastrofe, pojavu katastrofe i faze nakon katastrofe

Izvor: Pripremila VRI Indonezije

12) Prije katastrofe, vlade se fokusiraju na mjere prevencije, ublažavanja i pripravnosti, koje se sprovode u pripremi za potencijalnu katastrofu. One uključuju aktivnosti kao što su:

- procjena rizika od katastrofe i ranjivosti vlade ili društva;
- uspostavu sistema ranog upozorenja;
- razvoj i testiranje planova djelovanja;

- organiziranje zadataka između različitih uključenih tijela;
- osiguravanje da će pravovremeni i tačni podaci biti dostupni u slučaju katastrofe;
- obrazovanje rizične populacije; i
- preduzimanje radnji za smanjenje ranjivosti infrastrukture na uticaje katastrofe.

Te aktivnosti moraju odražavati relevantne lekcije iz prethodnih ili sličnih katastrofa.

Aktivnosti prije katastrofe mogu se grupirati zajedno pod naslovom „**Smanjenje rizika od katastrofe**“.

13) Aktivnosti koje se odvijaju nakon udara katastrofe mogu biti hitne ili nehitne prirode, a mogu se sprovesti na individualnom, lokalnom, državnom i međunarodnom nivou. **Aktivnosti reagovanja u vanrednim situacijama uključuju:**

- spašavanje, oporavak, prvu pomoć, evakuaciju povrijeđenih i dostojanstveno i pravilno zbrinjavanje mrtvih;
- hitnu pomoć i usluge (sklonište, voda, lijekovi, zdravstvena zaštita itd.);
- hitnu pomoć u hrani;
- hitnu finansijska pomoć pogođenom stanovništvu ili sektorima društva; i
- koordinaciju akcija pomoći i podrške, osiguravajući da se te aktivnosti zasnivaju na pravovremenim, tačnim i pouzdanim podacima i kriznom komunikacijom.

14) Kada se hitnost situacije smiri, **aktivnosti na rehabilitaciji i rekonstrukciji nakon katastrofe** počinju iznova. One su usmjerene na obnovu stambenih objekata i infrastrukture, dok se istražuju mogućnosti za smanjenje budućih rizika od katastrofa, obnavljanje usluga, funkcioniranje lokalne ekonomije i ublažavanje emocionalnog stresa preživjelih. Različite faze ciklusa se mogu djelomično preklapati; one formiraju kontinuum.

VI

REVIZIJA UPRAVLJANJA U SLUČAJU KATASTROFE

15) Ovaj odjeljak ima za cilj pružiti revizorima dodatne smjernice o pitanjima koja treba uzeti u obzir prilikom obavljanja finansijskih revizija (u vezi sa specifičnim rizicima koji se odnose na reviziju finansijskih izvještaja subjekata pogođenih katastrofom), reviziji učinka i reviziji usklađenosti u upravljanju katastrofama. Ne pokriva sva pitanja koja revizori možda trebaju uzeti u obzir prilikom obavljanja revizije upravljanja katastrofama. Za standarde revizije relevantne za svaku vrstu revizije, revizori se pozivaju na principe i standarde povezanih ISSAI-a i odgovarajućih GUID-ova.

PLANIRANJE REVIZIJE

16) Prilikom planiranja revizije, ISSAI 100 zahtijeva da revizori primjene sljedeće principe:

- jasno utvrditi uslove revizije;
- steći razumijevanje o prirodi tijela/programa koji se revidira;
- kao odgovor na nalaze revizije, izvršiti procjenu rizika ili analizu problema i to revidirati, po potrebi;
- utvrditi i procijeniti rizik od prevare, relevantan za ciljeve revizije; i
- razviti plan revizije, kako bi se osiguralo da se revizija sprovodi na efektivan i efikasan način.

UTVRDITI USLOVE REVIZIJE

17) U reviziji upravljanja u katastrofama, kao i u vezi sa bilo kojom drugom temom, VRI se dogovaraju ili uspostavljaju zajedničko razumijevanje uslova revizije sa rukovodstvom revidiranog tijela, onima koji su zaduženi za upravljanje i drugim licima, po potrebi.

18) Oni također mogu korisno razmotriti pravni mandat pod kojim djeluju, budući da, na primjer, revizorski rad može uključivati pregled pomoći koju vlada direktno plaća operativnim agencijama

koje nisu dio vlade. Oni također mogu razmotriti saradnju sa drugim VRI-jima, na primjer, u situacijama kada radi više donatora.

19) Budući da se revizija često odvija u teškom okruženju, prilikom definisanja uslova revizije, posebna pažnja se treba posvetiti analizi rizika u cilju definisanja realnog i izvodivog obima i ciljeva revizije. Revizori mogu imati na umu prikladnost vremena za planiranu reviziju. Može se također razmotriti koliko bi revizija utjecala na vrijeme i resurse osoblja odgovornog za bavljenje katastrofom. Revizori mogu razgovarati sa revidiranim tijelom o tome kako će se revizijski postupci provesti na način koji bi minimizirao opterećenje osoblja revidiranog tijela. Isto važi i za pristup ili dostupnost informacija, što može biti izazov u hitnim situacijama. Upravljanje katastrofama često ima više nivoa i stoga je korisno jasno definirati odgovarajuće uloge, odgovornosti i obaveze prema angažmanu.

20) **U finansijskoj reviziji**, revizori prikupljanjem revizijskih dokaza utvrđuju da li su finansijske informacije subjekta prikazane u njegovim finansijskim izvještajima u skladu sa finansijskim izvještavanjem i važećim regulatornim okvirom. Katastrofa može utjecati na okolnosti pod kojima se može izvršiti finansijska revizija. Vidi također ISSAI 200.

21) **Revizori učinka** procjenjuju ekonomičnost, efikasnost i efektivnost vladinih preduzeća, sistema, programa ili operacija u vezi sa katastrofom. Vidi i ISSAI 300.

22) **Revizori usklađenosti** procjenjuju da li su aktivnosti poduzete u vezi sa katastrofom u skladu sa zakonodavstvom (tj. zakonom o upravljanju katastrofama, građevinskim kodeksom, zakonom o javnim nabavkama), dogovorenim politikama ili principima navedenim u međunarodnim sporazumima, koji imaju za cilj usmjeravanje subjekata koji pružaju hitnu pomoć (tj. pridržavanje humanitarnim principima humanosti, neutralnosti, nepristranosti i operativne nezavisnosti²). Vidi također ISSAI 400.

² 2 Rezolucije Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 46/182 iz 1991. i 58/114 iz 2004.

STICANJE RAZUMIJEVANJA PREDMETA I NJEGOVOG KONTEKSTA

23) Revizija upravljanja katastrofama uključuje utvrđivanje faze ciklusa upravljanja katastrofama u kojoj se nalazi država. Također, to uključuje razumijevanje tipova katastrofa, vjerovatnoće sa kojom se očekuje da će se iste dogoditi, njihovog procijenjenog uticaja i različitih sektora koji mogu biti u pitanju, relevantnih ciljeva, operacija, regulatornog okruženja, internih kontrola, finansijskih i drugih sistema i istraživanje potencijala izvora revizijskih dokaza. Znanje se može steći i iz redovne interakcije sa rukovodiocima, te drugim relevantnim, zainteresiranim stranama. Također, to može značiti savjetovanje sa stručnjacima, istraživačima i akademikima, i pregled dokumenata (što uključuje ranije studije i rad drugih VRI-ja).

24) Budući da je upravljanje katastrofama prvenstveno odgovornost vlada, važan element koji revizori trebaju razmotriti u ovoj fazi je postojanje **okvira upravljanja i politika** za upravljanje smanjenjem rizika od katastrofa ili kratkoročne, srednjoročne i/ili dugoročne aktivnosti u vezi sa katastrofama. Sticanje znanja o ovim pitanjima bi također pomoglo revizorima da bolje razumiju kako se, na primjer, državni planovi za katastrofe zasnivaju na analizi potencijalnih rizika, da daju prikaz strategija upravljanja katastrofama, osnovu za određivanje prioriteta aktivnosti upravljanja katastrofama i koordinaciju istih na svim nivoima (vidi Aneks III – Tačku A.1).

25) U definiranju sopstvenih politika upravljanja katastrofama, zemlje u riziku imaju primarnu ulogu uspostave i održavanja adekvatnih aranžmana za suočavanje sa svojim rizikom od katastrofa. Upravljanje katastrofama je također zajednička odgovornost vlade, privatnog sektora i civilnog društva, stoga postoje mnoge druge institucije ili agencije uključene u smanjenje rizika od katastrofa, u pružanje, koordinaciju, isporuku i izvještavanje o pomoći, oporavku i hitnim odgovorima, te u rehabilitaciji i rekonstrukciji nakon katastrofe.

26) Kako bi revizori primjenjivali svoju profesionalnu prosudbu tokom cijelog procesa revizije i utvrdili potencijalne izvore dokaza, važno je da revizori utvrde i steknu razumijevanje **uključenih subjekata**, njihovog pravnog okvira i organizacijske strukture, i faze ciklusa katastrofe (vidi sliku 1) u kojem djeluju. To također uključuje razumijevanje njihovih uloga i odgovornosti, programa ili aktivnosti kojima upravljaju, mehanizama saradnje i koordinacije koji su uspostavljeni između njih i alata koje koriste, kao što su planovi u slučaju katastrofe, procjena rizika i odgovarajući informacioni sistemi (vidi Aneks III – Tačku A .2).

SPROVEDBA PROCJENE RIZIKA ILI ANALIZA PROBLEMA

27) ISSAI 100:46 navodi da „revizor treba razmotriti i procijeniti rizik od različitih vrsta nedostataka, odstupanja ili pogrešnih iskaza koji se mogu pojaviti u vezi sa predmetom“. To može učiniti revizor, tokom razumijevanja predmeta i njegovog konteksta. Pri tome revizor procjenjuje odgovor menadžmenta na utvrđene rizike, kao i način na koji se taj odgovor implementira. Može obuhvatiti procjenu prikladnosti i kvaliteta procjene rizika/ranjivosti, koju sprovodi vladina agencija odgovorna za razvoj planova u slučaju katastrofe, kao i analizu internih kontrola.

28) Zadatak evaluacije kvalitete procjene rizika koja se provodi u određenoj zemlji je složen: kada je evaluacija dobra ili dovoljno dobra? Šta je dovoljno? Stoga VRI često mogu imati koristi od razmjene iskustva sa drugim VRI-ma kako bi pronašle odgovore na neka od tih pitanja, pozivajući se na primjere iz prethodnih revizija. VRI također mogu razmotriti korištenje rada vanjskih stručnjaka. G20/OECD metodološki okvir za procjenu rizika od katastrofa i finansiranje rizika³ može biti koristan vodič za revizore o načinu kako procijeniti ili promovirati procjenu rizika od katastrofe.

29) Zbog složenosti upravljanja katastrofama ili činjenice da vlade možda neće tačno procijeniti svoju izloženost katastrofi, revizori moraju izvršiti procjenu rizika revizijskog okruženja, kako bi pravilno utvrdili područja visokog rizika, kao potencijalne predmete revizije ili ciljeve revizije (vidi Aneks III – tačka B). Preduzimanje takve procjene može pomoći revizorima:

- da utvrde rizične elemente u zajednici i da li ti elementi imaju prioritet ili su zaštićeni od strane ovlaštenih strana;
- da utvrde da li je vlada definirala odgovarajuću spremnost na katastrofu i odgovore za ublažavanje katastrofe, koje će zajednica uključiti u svoj plan odgovora na katastrofu;
- da procijene mjere za kontinuitet poslovanja;
- da utvrde da li je zajednica svjesna potencijalnog rizika od katastrofe i šta ta zajednica i povezane strane mogu učiniti u vezi s tim;
- da procjene sposobnosti na svim nivoima vlasti, prema utvrđenim kriterijima za utvrđivanje nedostataka u pripravnosti;
- da dobiju druge informacije specifične za katastrofu; i
- da utvrde potrebe za hitnom pomoći.

³ <http://www.oecd.org/gov/risk/g20oecdframeworkfordisasterriskmanagement.htm> – Svrha ovog okvira je pomoći vladi u razvoju efektivnijih strategija upravljanja katastrofama

30) U **reviziji učinka**, revizori trebaju utvrditi rizike ili probleme u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti. Obim u kojem ti rizici postoje zavisi od vrste katastrofe, rizika njenog nastanka i utjecaja koji će vjerojatno imati. Nakon što revizori utvrde i dokumentuju te informacije, rizici po ekonomičnost, efikasnost i efektivnost će vjerojatno proizaći iz neadekvatne procjene rizika; organizacije, planiranja, praćenja, interne kontrole, koordinacije i nedostatka dobrog informacionog sistema za upravljanje katastrofama. Procjena rizika omogućava revizorima da utvrde slabosti kontrole i područja visokog rizika u mjerama i aktivnostima smanjenja rizika od katastrofa (vidjeti Aneks III – Tačku B.1).

31) U **reviziji usklađenosti**, procjena rizika revizora počinje utvrđivanjem značajnih rizika neusklađenosti sa regulatornim okvirom zemlje i/ili međunarodnim sporazumima (vidjeti Aneks III – Tačka B.1).

32) U **finansijskoj reviziji**, revizori utvrđuju i procjenjuju rizik materijalno značajnih grešaka u finansijskim izvještajima u cjelini, i na nivou tvrdnji, kako bi odredili najprikladnije revizijske procedure za rješavanje tih rizika. Revizori procjenjuju rizik od materijalnog uticaja katastrofe na finansijske izvještaje. (vidi Aneks III – Tačku B.2).

UTVRDITI RIZIK OD PREVARE

33) Revizori postavljaju upite i sprovode procedure za utvrđivanje i reagiranje na rizike prevare relevantne za ciljeve revizije. Oni održavaju stav profesionalnog skepticizma i svjesni su mogućnosti prevare tokom cijelog procesa revizije.

34) Postoje specifični rizici od prevare u svim aktivnostima upravljanja katastrofama tokom ciklusa, koji se mogu procijeniti:

- pripremljenost za hitnu fazu, nakon katastrofe sistema državnog integriteta;
- povećan rizik od prijevare i korupcije u vanrednim situacijama nakon pojave katastrofe, zbog velikog obima pomoći koja brzo stiže u pogođena područja, kako bi se ista brzo podijelila žrtvama katastrofe;
- nakon što aktivnosti rehabilitacije i rekonstrukcije ponovno počnu, povećan rizik od prijevare i korupcije u nabavkama povezan je sa velikim obimom javnih rashoda na projekte rekonstrukcije; i

- pitanja u vezi sa drugim izvorima sredstava, kao što su poreski prihodi, otpis duga, novi državni zajmovi i povrat osiguranja, koji također mogu zahtijevati pažljivo ispitivanje od strane revizora⁴.

35) Prevara i korupcija mogu imati različite oblike, kao što su prenaplašene potrebe i manipulacija podacima (na primjer, preuveličavanje ili podcjenjivanje broja žrtava), zahtjevi za povratom od dobavljača i onih koji se prijavljuju za primanje pomoći, naknade i pronevjera ili krađa imovine kao i isporuka lažne opreme.

RAZVITI PLAN REVIZIJE I DIZAJNIRATI REVIZIJU

36) Planiranje posebne revizije uključuje strateške i operativne aspekte.

37) Strateški, planiranje definiše obim revizije, ciljeve i pristup. Ciljevi se odnose na ono što revizija namjerava postići. Obim se odnosi na predmet i kriterije koje će revizori koristiti za procjenu i izvještavanje o predmetu, te je direktno povezana sa ciljevima. Kriteriji tipični za reviziju upravljanja katastrofama uključuju najbolju međunarodnu praksu, strategije upravljanja i ciljeve, prosječne brojeve i indikatore koji se tiču gubitaka ili povreda, iskustvo iz operacija spašavanja, rehabilitacije i rekonstrukcije. Pristup će opisati prirodu i opseg postupaka koji će se koristiti za prikupljanje revizijskih dokaza. Kako bi se rizik revizije smanjio na prihvatljivo nizak nivo, reviziju je potrebno planirati.

38) Operativno, planiranje podrazumijeva određivanje vremenskog rasporeda revizije i definiranje prirode, vremena i obima revizijskih postupaka i sastava revizorskog tima. U uslovima nakon katastrofe, važno je da revizori procjene odgovarajuće vrijeme revizije. Tokom planiranja, revizori dodjeljuju zadatke članovima svog tima prema potrebi i utvrđuju ostale resurse koji mogu biti neophodni, kao što su stručnjaci za pojedine oblasti.

39) Planiranje revizije treba odgovoriti na značajne promjene u okolnostima i uslovima. To je proces koji se ponavlja, i koji se odvija tokom cijele revizije. Prije odabira oblasti/teme/predmeta revizije, u slučajevima gdje je to relevantno, revizori razmatraju da li su:

- razumjeli procese upravljanja katastrofama i fokus svake faze (prije katastrofe, hitna pomoć, nakon katastrofe);
- razumjeli strukturni, pravni i regulatorni okvir revidiranih tijela;
- procijenili prirodu rizika u svakoj fazi; i

⁴ 4 Vidi, na primjer, <https://www.auditnz.govt.nz/who-we-are/news/scott-tobin-feature>

- upoznali se sa internim kontrolama koje primjenjuje svaka od organizacija odgovornih za upravljanje procesima u vezi sa katastrofama, uključujući upravljanje pomoći u slučaju katastrofe i testiranje da li te interne kontrole funkcionišu i da li su dovoljne za prevazilaženje ili smanjenje rizika.

40) **U finansijskoj reviziji**, koja je često definirana državnim zakonodavstvom i mandatima VRI-ja, revizori nastavljaju sa osmišljavanjem revizijskih postupaka na osnovu rezultata procjene rizika od materijalno značajnih grešaka zbog greške ili prevare. Katastrofe mogu uticati na kvalitet finansijskih izveštaja. Finansijske revizije uključuju pregled računa i osnovnih transakcija, uključujući rashode vezane za katastrofu. Katastrofa također može negativno uticati na sposobnost revizora da sprovedu reviziju: na primjer, možda neće biti moguće da revizori dobiju pristup IT sistemima ili fizičkim prostorijama revidiranog tijela.

U takvim slučajevima, rizik da revizor da pogrešno mišljenje može biti povećan. Ako zbog okolnosti nesreće nije moguće završiti finansijsku reviziju i dati revizorsko mišljenje, VRI, u međuvremenu, mogu odlučiti da sprovedu druge revizijske postupke ili revizije.

41) Za **revizije usklađenosti i učinka**, na osnovu revizijskih rizika koji su ocijenjeni kao kritični/prioritetni i na osnovu utvrđenih problema, revizori odlučuju o slijedećem:

- da li će provesti reviziju usklađenosti ili reviziju učinka ili kombinaciju obje revizije; i
- specifičnu(e) fazu(e) ciklusa upravljanja katastrofama koje treba pokriti u okviru revizije.

42) Revizori utvrđuju i rangiraju potencijalne teme revizije za reviziju učinka, uglavnom na osnovu sljedećih kriterija:

- od revizija se očekuje da donesu maksimalnu vrijednost u smislu poboljšane odgovornosti, transparentnosti, ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti; i
- revizije koje osiguravaju odgovarajuću pokrivenost upravljanja katastrofama u okviru ograničenih resursa dostupnih za reviziju.

43) Revizori također trebaju voditi računa o tome da li, kao tim, posjeduju dovoljno znanja i revizorskog iskustva za reviziju potencijalnih tema.

44) Nakon što revizori odaberu oblast/temu/predmet revizije, počinju sa osmišljavanjem konkretne revizije. Da bi utvrdili obim revizije, revizori utvrđuju koja tijela, programi, lokacije ili vremenski periodi trebaju biti uključeni u reviziju. Cilj(evi) revizije može(mogu) biti osnova za definiranje cjelokupnog revizorskog pitanja na koje će revizori tražiti odgovor. Primjeri ciljeva revizije po vrstama revizija dati su u Aneksu II.

45) Kako bi razvili efikasan pristup, posebno za revizije učinka i usklađenosti, revizori mogu smatrati korisnim da steknu dovoljno razumijevanje **inicijativa/alata koje je razvila**

međunarodna zajednica, kako bi razvili ili produbili svoje znanje o tom pitanju, kao što su Yokohama (1994) i Kobe (2005) konferencije, Hyogo okvir djelovanja, Sendai okvir i/ili Međunarodna strategija za smanjenje rizika od katastrofa⁵. Agenda za održivi razvoj 2030. također uključuje nekoliko ciljeva i zadataka koji mogu doprinijeti smanjenju rizika od katastrofa i izgradnji otpornosti⁶, što bi moglo biti korisno revizorima. Druge studije ili dokumenti⁷ međunarodnih organizacija ili zajednice⁸ također mogu biti korisni.

46) Prilikom osmišljavanja revizije, revizori se mogu pitati i da li ima koristi od **saradnje** sa drugim revizorima:

47) Na primjer, aktivnosti upravljanja katastrofama u jednoj zemlji mogu biti financirane od strane druge zemlje. U takvim slučajevima, potreba da VRI zemalja donatora i zemalja primaoca sarađuju i na taj način omogućuje njihovim revizijama da pokriju sve aspekte upravljanja katastrofama, postaje još važnija. Saradnja između VRI-ima različitih zemalja podjednako je važna kada se vrši revizija bilateralnih ili multilateralnih ugovora o upravljanju katastrofama i/ili promociji saradnje o opasnostima koje prevazilaze nacionalne granice, kao što je uspostava sistema ranog upozoravanja.

48) Štaviše, tok pomoći u slučaju katastrofe od donatora ka primateljima i odgovarajući tok informacija od primatelja do donatora je složen. Nekoliko različitih revizora može tražiti reviziju vrlo složenih tokova pomoći: vlada koje doniraju humanitarnu pomoć, međunarodnih agencija koje primaju i doniraju pomoć i vlada koje primaju pomoć. Često postoji prostor za saradnju između revizora, koja može uključivati provođenje združenih, paralelnih ili zajedničkih revizija (vidi INTOSAI GUID 9000). Na primjer, dvije ili više VRI vlada donatora mogu nastojati sarađivati na reviziji državnih doprinosa populaciji pogođenom katastrofom. VRI vlada donora i primatelja mogu smatrati korisnim za obje strane da koordiniraju svoje revizije pomoći, koju je osigurala vlada donatora za određenu katastrofu u zemlji primatelju. To je posebno slučaj kada se događaju velike katastrofe i mnogi donatori su uključeni u davanje značajnih donacija. VRI vlada donatora mogu mnogo naučiti od VRI-ja u zemljama primateljima u oblasti državnog pravnog i operativnog okruženja za reviziju pomoći u slučaju katastrofa, a VRI iz zemalja primatelja mogu naučiti o međunarodnom kontekstu primanja pomoći u slučaju katastrofe. Razmjena informacija i prijenos znanja između VRI-ja u kontekstu pomoći u slučaju katastrofe može biti od obostrane koristi.

⁵ <https://www.unisdr.org/who-we-are/international-strategy-for-disaster-reduction>

⁶ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/disasterriskreduction>

⁷ U oktobru 2019. GAO je izdao Okvir otpornosti na katastrofe: Principi za analizu federalnih napora za olakšavanje i promicanje otpornosti na prirodne katastrofe (<https://www.gao.gov/products/GAO-20-100SP>)

⁸ Kao što su SZO, UNDP, OECD, IDI...

49) U mnogim slučajevima, VRI imaju slične ciljeve i primjenjuju iste standarde revizije. To omogućava VRI-ima da razmotre izvodljivost saradnje, vršeći združene ili paralelne revizije. To bi omogućilo VRI-ima da udruže resurse, dijele alate, uče jedni od drugih i eventualno prevaziđu probleme u vezi s adekvatnošću njihovih pojedinačnih revizijskih mandata. Iskustvo pokazuje da su paralelne revizije često najpogodniji način saradnje. U tom kontekstu, potrebno je voditi računa da se revidirana tijela ne preoptereće.

50) Prilikom planiranja revizije, revizori također mogu razmotriti organiziranje posjete na licu mjesta, u ranoj fazi vanredne situacije, kako bi prikupili informacije i razumjeli i zabilježili dokaze o načinu na koji se sprovodi pomoć u slučaju katastrofe.

51) Primjeri elemenata za usmjeravanje revizora prilikom planiranja revizije mogu se naći u Aneksu III.

SPROVEDBA REVIZIJE

52) Revizori sprovode revizijske procedure koje osiguravaju dovoljno odgovarajućih revizijskih dokaza, da podrže revizijski izvještaj (ISSAI 100:49).

53) Na isti način kao i za bilo koju drugu vrstu revizije, prilikom revizije u slučaju katastrofe, odluke revizora o prirodi, vremenu i obimu revizijskih procedura će utjecati na pribavljene dokaze. Pristup revizora pribavljanju potrebnih revizijskih dokaza će odražavati složenost aktivnosti upravljanja katastrofama.

54) Revizori moraju biti svjesni procedura za vanredne situacije, koje mogu biti u funkciji tokom vanredne faze nakon katastrofe. Možda neće biti moguće poštovati sve relevantne zakone i propise u vanrednim situacijama i revizori moraju uzeti u obzir potrebu da se zaobiđu neka pravila u izuzetnim okolnostima ili zbog više sile, kako bi dali prioritet spašavanju života i ublažavanju ljudske patnje. Međutim, revizori će očekivati da, gdje je to razumno, odstupanja od pravila moraju biti dokumentirana i objašnjena na vrijeme. Također, revizori mogu provjeriti stepen do kojeg su već uspostavljene odgovarajuće mjere pripravnosti za katastrofu, i da li se tim mjerama uzela u obzir potreba za unaprijed definiranim procedurama za vanredne situacije.

55) Nadalje, određene metode za pribavljanje revizijskih dokaza kao što su inspekcija ili promatranje na licu mjesta mogu biti izazovne (na primjer tokom faze kada se provode vanredne aktivnosti) i zahtijevaju posebnu pažnju revizora, kako se, na primjer, ne bi ometao vanredni odgovor. Stoga, ako je moguće, mogu se primijeniti alternativne metode za pribavljanje dokaza. U takvom slučaju, revizori će možda morati kontinuirano ocjenjivati da li su dokazi dobiveni tim metodama dovoljni da uvjere upućenu osobu da su nalazi razumni, relevantni i pouzdani.

IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

56) Revizori mogu obavljati finansijske revizije, revizije usklađenosti ili učinka upravljanja u katastrofama. Stoga se pozivaju na specifične zahtjeve izvještavanja i praćenja svog revizijskog angažmana⁹.

57) Prilikom obavljanja svog rada, revizori imaju u vidu potrebu blagovremenog davanja preporuka, koje su formulisane tako da maksimiziraju njihov pozitivan uticaj na upravljanje katastrofama.

58) Revizori mogu razviti preporuke koje:

- će biti od koristi u pripremnim mjerama za potencijalne buduće katastrofe (na primjer, u oblasti razvoja infrastrukture, revizori mogu preporučiti obnovu infrastrukture na način da se ne samo zamjene oštećeni objekti, već i da se smanji utjecaj budućih katastrofa i stvori otporna zajednica);
- se zalažu za ažuriranje ili unapređenje lokalnog zakonodavstva, propisa i/ili politika, uključujući potrebu da se jasno dodijele uloge i odgovornosti;
- se skrene pažnja na nepostojanje politika smanjenja rizika od katastrofa, ukoliko je to slučaj ili da se podigne svijest o važnosti takvih politika, ukoliko nisu visoko prioritarno pitanje za vladu;
- se zagovara uspostava jasnih uloga i odgovornosti u okviru različitih aspekata vanrednih situacija, uključujući koordinaciju uključenih institucija, i za efikasnije upravljanje koordinacijom donatora. U tu svrhu, revizori mogu preporučiti unapređenje politika, procedura, planiranja i nadzora međunarodnih novčanih i nenovčanih donacija kao odgovor na katastrofe. Oni također mogu preporučiti, na primjer, da parlament donese odgovarajuće zakone ili zaključi međunarodne sporazume kako bi olakšao međunarodnu saradnju;
- predlaže da se izgradi ili dalje razvije strategija za prevenciju prijevara i korupcije;
- nastojati poboljšati ljudske resurse, razviti organizacijske kapacitete i/ili ojačati sisteme praćenja organizacije zasnovane, na primjer, na usporednim informacijama o troškovima;
- zagovarati da se nakon katastrofe provode evaluacije, kako bi se utvrdile naučene lekcije i/ili dobre prakse;
- zagovarati uključivanje kriznog savjetovanja u aktivnosti nakon katastrofe.

59) Uspjeh smanjenja rizika od katastrofa zavisi od učešća društva u cjelini, uključujući razumijevanje važnosti otpornosti država i zajednica. Jasnoća revizijskih izvještaja je od vitalnog

⁹ Kao što su SZO, UNDP, OECD, IDI

značaja u tom pogledu, kako bi se osigurao maksimalan uticaj. Revizori mogu razmotriti davanje publiciteta preporukama u revizijskim izvještajima korištenjem drugih medija, kao što su organizacije civilnog društva i akademske zajednice, i stavljajući se na raspolaganje za diskusiju sa zainteresiranim stranama.

60) Revizori mogu razmotriti širu distribuciju svojih izvještaja jer, na primjer, drugi revizori, kao što su revizori vlade donatora, mogu iskoristiti rezultate aktivnosti koje su već obavili revizori vlade primatelja.

61) Postojanje temeljne faze praćenja je od najveće važnosti kako bi se osiguralo da revidirana tijela slijede preporuke revizora, što ima za cilj ublažavanje budućih katastrofa.

VII

ANEKSI

Aneks I: Pojmovnik

Aneks II: Primjeri ciljeva revizije

Aneks III: Primjeri elemenata koje treba uzeti u obzir prilikom planiranja revizije

ANEKS I: POJMOVNIK

Većina definicija u nastavku preuzeta je iz terminologije UNDRR-a usvojene od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 2. februara 2017.¹⁰ (tj. usvojene od strane međunarodne zajednice i opšte prihvaćene).

» KATASTROFA:

Ozbiljan poremećaj funkcionisanja zajednice ili društva u bilo kom obimu, zbog opasnih događaja koji su u interakciji sa uslovima izloženosti, ranjivosti i kapaciteta, što dovodi do jednog ili više od sljedećeg: ljudskih, materijalnih, ekonomskih i ekoloških gubitaka i uticaja. Učinak katastrofe može biti trenutni i lokaliziran, ali je često široko rasprostranjen i može trajati dugo vremena. Učinak može testirati ili premašiti kapacitet zajednice ili društva da se izbori korištenjem vlastitih resursa, te stoga može zahtijevati pomoć iz vanjskih izvora, koji mogu uključivati susjedne jurisdikcije, ili one na državnom ili međunarodnom nivou.

Koriste se i sljedeći termini:

- Katastrofa manjeg obima: vrsta katastrofe koja pogađa samo lokalne zajednice kojima je potrebna pomoć izvan pogođene zajednice;
- Katastrofa velikih razmjera: vrsta katastrofe koja pogađa društvo, a kojoj je potrebna državna ili međunarodna pomoć;
- Česte i rijetke katastrofe: zavise od vjerovatnoće nastanka i povratnog perioda date opasnosti i njenih uticaja. Utjecaj čestih katastrofa može biti kumulativan ili postati hroničan za zajednicu ili društvo;
- Katastrofa sa sporim početkom definira se kao ona koja se pojavljuje postepeno, tokom vremenskog perioda. Katastrofe sa sporim početkom mogu biti povezane sa, npr. sušom, dezertifikacijom, porastom nivoa mora, epidemijom bolesti;
- Iznenadna katastrofa je ona koja je izazvana opasnim događajem koji se pojavljuje brzo ili neočekivano. Iznenadne katastrofe mogu biti povezane sa, npr. zemljotresom, erupcijom vulkana, bujnom poplavom, eksplozijom kritične infrastrukture, kvarom na kritičnoj infrastrukturi, saobraćajnom nesrećom, zdravstvenom krizom.

» UPRAVLJANJE KATASTROFOM:

Organizacija, planiranje i primjena mjera za pripremu, odgovor i oporavak od katastrofa.

¹⁰ <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology>

» **PLANIRANJE PRIPRAVNOSTI NA KATASTROFE:**

Planiranje spremnosti za katastrofe može se definirati kao proces sistematske pripreme za buduće nepredviđene situacije, uključujući velike incidente i katastrofe. Plan je obično dokument koji se dijeli između učesnika i zainteresiranih strana, a koji precizira zadatke i odgovornosti usvojene u više agencijskom odgovoru na hitnu situaciju. To je nacrt za upravljanje događajima i trebao bi odgovarati potrebama rukovodstva. U planu bi trebali biti navedeni pravci djelovanja, saradnje, upravljanja i komunikacije tokom katastrofe ili velikog događaja. Drugim riječima, to je okvir za reagovanje u vanrednim situacijama. Pored toga, planovi su potrebni za održavanje kontinuiteta tokom upravljanja krizom, i za efikasno vođenje oporavka i rekonstrukcije. Stoga se planiranje spremnosti za katastrofe često naziva planiranjem za vanredne situacije. Pored planiranja, još jedan važan aspekt pripravnosti je procjena sposobnosti za bolje utvrđivanje nedostataka i mjera za rješavanje tih nedostataka.

» **POMOĆ U SLUČAJU KATASTROFE:**

Pomoć u slučaju katastrofe pokriva pomoć koja se pruža za finansiranje mjera ili aktivnosti pripravnosti na katastrofe, kao i pomoć koja se pruža ljudima koji su žrtve prirodne katastrofe ili sukoba, kako bi zadovoljili svoje osnovne potrebe i prava.

Cilj te pomoći je spašavanje života, ublažavanje patnje i zaštita ljudskog dostojanstva.

Pomoć se može osigurati onima koji su pogođeni katastrofom (pojedincu, zajednici, organizaciji ili vladi) putem javnih i privatnih donatora, u obliku novčane ili finansijske pomoći i pomoći u naturi, ili kao kombinacija istih.

Finansijska pomoć je pomoć u novcu ili druga novčana pomoć.

Pomoć u naturi je pomoć u vidu materijala ili usluga, kao što su hrana, šatori, medicinska oprema i zalihe, i upućivanje osoblja ili međunarodna vojna pomoć.

Pomoć u slučaju katastrofe može teći:

» direktno od donatora do onih koji su pogođeni katastrofom, na primjer, od vlada donatora do vlada pogođenih zemalja ili od nevladinih organizacija koje su prikupile privatne priloge za pogođene zajednice;

» preko jednog ili više posredničkih subjekata koji mogu biti operativne agencije, koje direktno sprovode akcije pomoći, ili međunarodne agencije koje usmjeravaju pomoć prema operativnim agencijama ili direktno pojedincima ili zajednicama kojima je ta pomoć potrebna.

Osobe koje su direktno pogođene katastrofom (liječnici, vatrogasci, osobe obučene za katastrofe...) također mogu pružiti pomoć.

» RIZIK OD KATASTROFE:

Potencijalni gubitak života, povreda, i uništenje ili oštećenje imovine koji bi se mogli dogoditi sistemu, društvu ili zajednici u određenom vremenskom periodu, su određeni vjerovatnoćom opasnosti, izloženosti, ranjivosti i kapaciteta. Rizik od katastrofe obuhvaća različite vrste potencijalnih gubitaka koje je često teško kvantificirati. Ipak, uz poznavanje preovlađujućih opasnosti i obrazaca stanovništva i socioekonomskog razvoja, rizici od katastrofa mogu se procijeniti i mapirati, barem u širem smislu. Važno je razmotriti društvene i ekonomske kontekste u kojima se javljaju rizici od katastrofa, i imati na umu da ljudi ne dijele nužno iste percepcije rizika i faktora pozadinskih rizika.

» UPRAVLJANJE RIZICIMA OD KATASTROFA:

Upravljanje rizikom od katastrofa je primjena politika i strategija za smanjenje rizika od katastrofa s ciljem sprječavanja novih rizika od katastrofe, smanjenja postojećeg rizika od katastrofe i upravljanja preostalim rizikom, doprinoseći jačanju otpornosti i smanjenju gubitaka u katastrofama. Koraci upravljanja rizikom od katastrofe mogu se podijeliti na prospektivno upravljanje rizikom od katastrofe, korektivno upravljanje rizikom od katastrofe i kompenzacijsko upravljanje rizikom od katastrofe, koji se naziva i upravljanje preostalim rizikom.

Prospektivne aktivnosti upravljanja rizikom od katastrofe nastoje izbjeći razvoj novih ili povećanih rizika od katastrofa. Te aktivnosti se fokusiraju na rješavanje rizika od katastrofa koji se mogu razviti u budućnosti, ukoliko se ne uspostave politike smanjenja rizika od katastrofa. Primjeri su bolje planiranje korištenja zemljišta ili sistemi vodosnabdijevanja otporni na katastrofe.

Korektivne aktivnosti upravljanja rizikom od katastrofa nastoje ukloniti ili smanjiti rizike od katastrofa koji su već prisutni i kojima se sada treba upravljati i iste smanjiti. Primjeri su naknadno saniranje kritične infrastrukture ili preseljenje izloženog stanovništva ili imovine.

Kompenzacijske aktivnosti upravljanja rizikom od katastrofa jačaju društvenu i ekonomsku otpornost pojedinaca i društava u suočavanju sa preostalim rizikom, koji se ne može efikasno smanjiti. Oni uključuju aktivnosti pripravnosti, reagovanja i oporavka, ali i mješavinu različitih

instrumenata finansiranja, kao što su nacionalni fondovi za nepredviđene situacije, nepredviđeni krediti, osiguranje i reosiguranje i mreže socijalne sigurnosti.

» PLANOWI UPRAVLJANJA RIZIKOM OD KATASTROFA:

Planovi upravljanja rizikom od katastrofa postavljaju ciljeve i specifične ciljeve za smanjenje rizika od katastrofa, zajedno sa srodnim akcijama za postizanje ovih ciljeva. Oni bi trebali biti vođeni Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030¹¹, i razmatrani i koordinirani u okviru relevantnih razvojnih planova, alokacije resursa i programskih aktivnosti. Nacionalni planovi moraju biti specifični za svaki nivo administrativne odgovornosti i prilagođeni različitim društvenim i geografskim okolnostima koje su prisutne. U planu treba navesti vremenski okvir i odgovornosti za implementaciju i izvore finansiranja. Mogu se uspostaviti veze sa održivim razvojem i, gdje je to moguće, treba izraditi planove prilagođavanja klimatskim promjenama.

» SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA:

Smanjenje rizika od katastrofa ima za cilj prevenciju novih i smanjenje postojećeg rizika od katastrofe i upravljanje preostalim rizikom, što sve doprinosi jačanju otpornosti i minimiziranju ranjivosti, te, stoga, održavanju održivog razvoja .

» STRATEGIJE I POLITIKE SMANJENJA RIZIKA OD KATASTROFA:

Strategije i politike smanjenja rizika od katastrofa definišu uže i šire ciljeve u različitim vremenskim okvirima i sa konkretnim ciljevima, indikatorima i vremenskim okvirima. U skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030¹², oni bi trebali biti usmjereni na sprječavanje stvaranja rizika od katastrofe, smanjenje postojećeg rizika i jačanje ekonomske, socijalne, zdravstvene i ekološke otpornosti.

» SISTEM RANOG UPOZORAVANJA:

Integrirani sistem praćenja opasnosti, predviđanja, procjene rizika od katastrofa, komunikacijske aktivnosti i pripravnost, sisteme i procese koji omogućavaju pojedincima, zajednicama, vladama,

¹¹ Sendajski okvir za smanjenje rizika od katastrofa je 15-godišnji, dobrovoljni, neobavezujući sporazum koji priznaje da država ima primarnu ulogu u smanjenju rizika od katastrofe, ali tu odgovornost treba podijeliti s drugim partnerima, uključujući lokalnu vladu, privatni sektor i druge zainteresirane strane. Ima za cilj značajno smanjenje rizika od katastrofe i gubitaka u životima, sredstvima za život i zdravlje, kao i u ekonomskim, fizičkim, društvenim, kulturnim i ekološkim dobrima osoba, preduzeća, zajednica i zemalja.

¹² Ibid.

preduzećima i drugima da, prije opasnih događaja, poduzmu pravovremene mjere za smanjenje rizika od katastrofe.

Učinkoviti sistemi ranog upozorenja „od početka do kraja“ i sistemi „usmjereni na ljude“ mogu uključivati četiri međusobno povezana ključna elementa: (1) poznavanje rizika od katastrofa zasnovano na sistematskom prikupljanju podataka i procjenama rizika od katastrofa, koje uključuju izgradnju scenarija i hipotetičke modele nezapažene katastrofe; (2) otkrivanje, praćenje, analizu i predviđanje opasnosti i mogućih posljedica; (3) širenje i komunikaciju, od strane zvaničnog izvora, autoritativnih, pravovremenih, tačnih i djelotvornih upozorenja i povezanih informacija o vjerovatnoći i uticaju; i (4) spremnost svih nivoa da odgovore na primljena upozorenja. Te četiri međusobno povezane komponente moraju biti koordinirane unutar sektora i među sektorima, i na više nivoa, kako bi sistem funkcionirao efikasno i kako bi uključio mehanizam povratnih informacija za kontinuirano poboljšanje. Neuspjeh jedne komponente ili nedostatak koordinacije između komponenti može dovesti do kvara cijelog sistema.

» HITNA SITUACIJA:

Ozbiljna situacija ili pojava koja se dogodi neočekivano i zahtijeva hitnu akciju.

» HITNA POMOĆ:

Hitna pomoć predstavlja finansijsku pomoć, dobra ili usluge stavljene na raspolaganje pojedincima i zajednicama ili subjektima koji su pretrpjeli gubitke zbog katastrofe.

» REAGOVANJE U VANREDNOJ SITUACIJI:

Reagovanje u vanrednoj situaciji je napor uloženi kako bi se ublažio utjecaj katastrofe na stanovništvo i životnu sredinu.

» GEOGRAFSKI INFORMACIONI SISTEMI (GIS):

GIS se može opisati kao kompjuterizovani sistem koji omogućava uvođenje, skladištenje, analizu i prezentaciju podataka, posebno prostornih (georeferenciranih) podataka. GIS može doprinijeti donošenju odluka, kada se moraju uzeti u obzir široke i složene informacije.

GIS se koristi za integraciju, skladištenje, analizu, upravljanje i predstavljanje podataka koji su povezani sa lokacijama. Vlade mogu koristiti GIS tehnologiju da procijene gdje će se vjerovatno pojaviti opasni prirodni fenomeni. Mapiranje opasnosti i potencijalnih izvora katastrofa

korištenjem GIS-a pruža bitne podatke za planove smanjenja rizika od katastrofa, omogućavajući vladama da povežu podatke koristeći geografsku dimenziju.

» **OPASNOST:**

Proces, pojava ili ljudska aktivnost koja može uzrokovati gubitak života, povrede ili druge zdravstvene uticaje, oštećenje imovine, društvene i ekonomske poremećaje ili degradaciju životne sredine. Po svom porijeklu i efektima, opasnosti mogu biti pojedinačne, uzastopne ili kombinirane. Svaku opasnost karakterizira njena lokacija, intenzitet ili veličina, učestalost i vjerovatnoća.

» **UBLAŽAVANJE:**

Aktivnosti i mjere za smanjenje ili ograničavanje štetnog utjecaja katastrofa.

» **PREVENCIJA:**

Aktivnosti i mjere za izbjegavanje postojećih i novih rizika od katastrofa. Prevencija (tj. prevencija katastrofa) izražava koncept i namjeru da se u potpunosti izbjegnu potencijalni štetni uticaji opasnih događaja. Iako se određeni rizici od katastrofe ne mogu eliminirati, prevencija ima za cilj smanjenje ranjivosti i izloženosti u takvim kontekstima, u kojima je, kao rezultat, rizik od katastrofe uklonjen. Primjeri uključuju brane ili nasipe koji eliminišu rizike od poplava, propise o korištenju zemljišta koji ne dozvoljavaju naseljavanje u zonama visokog rizika, seizmičko inženjerske projekte koji osiguravaju opstanak i funkciju kritične zgrade u bilo kojem vjerovatnom zemljotresu i imunizaciju protiv bolesti koje se mogu spriječiti vakcinom. Mjere prevencije se također mogu preduzeti tokom ili nakon opasnog događaja ili katastrofe, kako bi se spriječile sekundarne opasnosti ili njihove posljedice, kao što su mjere za sprječavanje kontaminacije vode.

» **REKONSTRUKCIJA:**

Srednjoročna i dugoročna obnova i održiva obnova otporne kritične infrastrukture, usluga, stanovanja, objekata i sredstava za život potrebnih za puno funkcionisanje zajednice ili društva pogođenog katastrofom, u skladu s principima održivog razvoja i „kvalitetnije ponovne gradnje“, kako bi se izbjegao ili smanjio budući rizik od katastrofe.

» **OPORAVAK:**

Obnavljanje ili poboljšanje sredstava za život i zdravlje, kao i ekonomskih, fizičkih, društvenih, kulturnih i ekoloških dobara, sistema i aktivnosti, zajednice ili društva pogođene katastrofom, u skladu sa principima održivog razvoja i „kvalitetnije ponovne gradnje“, kako bi se izbjegao ili smanjio budući rizik od katastrofe.

» REHABILITACIJA:

Obnova osnovnih usluga i objekata za funkcionisanje zajednice ili društva pogođenog katastrofom.

» OTPORNOST:

Otpornost je sposobnost zajednice, društva ili ekosistema da apsorbuje nastale negativne uticaje ili da se oporavi nakon što se dogodi vanredna situacija i/ili katastrofa. Omogućava jačanje putem stjecanja iskustava, kako bi se smanjila ranjivost.

ANEKS II: PRIMJERI CILJEVA REVIZIJE

Primjeri ciljeva revizije učinka:

- Odrediti da li postoji vjerovatnoća da će vladine aktivnosti na postizanju cilja smanjenja rizika od katastrofe, kao što su zakonodavstvo, vanredne vježbe, obuka i podizanje svijesti javnosti ili alati upravljanja, alati u obliku geografskih informacionih sistema ili sistema ranog upozoravanja ublažiti utjecaj katastrofe kada ona pogodi i/ili smanjiti ranjivost ili izloženost opasnostima;
- Utvrditi da li su aktivnosti pripravnosti na katastrofe zasnovane na utvrđenim karakteristikama potencijalnih katastrofa i vjerovatnoći s kojom se očekuje da će se one dogoditi;
- Utvrditi da li su aktivnosti zasnovane na državnoj strategiji i akcionim planovima koji su i sami zasnovani na dobroj procjeni rizika, i da li su koordinirane sa specificiranim odgovornostima;
- Procijeniti primjerenost politika za smanjenje rizika od katastrofa i njihovu implementaciju;
- Procijeniti primjerenost odgovora agencija za upravljanje katastrofama u slučaju katastrofe, uključujući korištenje alata za upravljanje katastrofama, kao što su, na primjer, daljinsko ispitivanje i globalni sistem pozicioniranja;
- Procijeniti da li je obećana pomoć pružena i da li je dovela do odgovarajućih troškova, te da li je korištena za postizanje planiranih ciljeva;
- Procijeniti da li je pomoć što efikasnije i efektivnije utrošena u predviđene svrhe, te da se u proceduri slijedio princip ekonomične nabavke resursa;
- Utvrditi da li je pogođeno stanovništvo dobilo potrebnu pomoć: utvrditi da li su robe i usluge stigle do ciljanih pogođenih populacija na vrijeme, u pravoj količini/kvalitetu i uz najnižu moguću cijenu;
- Procijeniti da li su oporavak i kontrola operacija efikasno planirani i izvršeni;
- Utvrditi da li su resursi ili pomoć u vezi sa katastrofama nabavljeni ekonomično;
- Utvrditi da li su ljudski, finansijski i drugi resursi korišteni efikasno;

Primjeri ciljeva revizije usklađenosti:

- Utvrditi i dokumentirati da li su politike smanjenja rizika od katastrofa u skladu sa Sendai protokolom ili drugim relevantnim međunarodnim sporazumima o smanjenju rizika od katastrofa;
- Utvrditi i dokumentirati da li su projekti rehabilitacije i rekonstrukcije u skladu sa uslovima ugovornih sporazuma i/ili procedura tendera/nabavke;

- Utvrditi i ocijeniti da li je vlada uspostavila i implementirala strategiju borbe protiv prevara, u cilju sprječavanja, odnosno otkrivanja i ispravljanja identifikovanih rizika na način koji je u skladu sa zakonskim i regulatornim okvirom;
- Provjeriti usklađenost sa zahtjevima međunarodnih sporazuma koji pokrivaju mjere i aktivnosti oporavka, pomoći, rehabilitacije i rekonstrukcije (na primjer sa rezolucijama Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 46/182 iz 1991. i 58/114 iz 2004. o pridržavanju humanitarnim principima humanosti, neutralnosti, nepristranosti i operativne nezavisnosti);
- Procijeniti u kojoj su mjeri dokumentirana i objašnjena potencijalna odstupanja od pravila, zakona i propisa, koja mogu biti potrebna da bi se spasili životi i ublažila ljudska patnja.

ANEKS III: PRIMJERI ELEMENATA KOJE TREBA UZETI U OBZIR PRILIKOM PLANIRANJA REVIZIJE

» A. Razumjeti predmetnu tematiku i njen kontekst.

Pitanja koja treba postaviti

1) Utvrditi karakteristiku katastrofe

» Određivanje tipova katastrofa i vjerovatnoće kojom se očekuje da će se desiti može biti prvi korak u reviziji upravljanja katastrofama. Od tog prvog koraka zavise vladini pristupi i aktivnosti na pripremi politike.

» Koje vrste katastrofa pogađaju svaku zemlju?

» Koja je vjerovatnoća i učestalost svakog tipa katastrofe?

» Da li vlada (posebna agencija) priprema procjenu rizika, uzimajući u obzir sljedeće aspekte, između ostalog:

- prirodne, ljudske, indirektno opasnosti;
- specifične ranjivosti;
- određene geografske lokacije;
- kapacitete za upravljanje katastrofama?

» Postoje li ažurirane karte opasnosti i/ili analize opasnosti?

» Koje su moguće kombinacije vrsta katastrofa?

» Koji je vjerovatni, prosječni godišnji i vjerovatni maksimalni obim gubitka ili štete?

» Kakav je pristup vlade pripremi za takve katastrofe i povećanju državne otpornosti?

» Kakva su nedavna iskustva države sa velikim katastrofama? Kakvi su bili odgovori vlade?

» Koje su naučene lekcije?

» Koja je najgora katastrofa koju je država doživjela i kolika je bila šteta?

2) Okvir i politike upravljanja

» Koji su okvir i politike na snazi?

- Na središnjem, regionalnom i/ili lokalnom nivou?
- Koje su prakse odgovornosti i državni zahtjevi?
- Koji pravni okvir podržava vanredne procedure, procedure nabavke, pitanja poreskih prihoda, ugovore o osiguranju, povrate?
- Koje su interne kontrole uspostavljene (npr. priprema i testiranje državnih planova za katastrofe)?
- Koje su zakonske mjere na snazi za sprječavanje ili ublažavanje ugroženosti određenih područja/stanovništva? (kao što su mjere za kontrolu korištenja zemljišta, građevinski propisi, planiranje zemljišta...)?
- Da li je država potpisala bilateralne ili multilateralne ugovore ili sporazume o smanjenju rizika od katastrofa i/ili promoviranju saradnje protiv opasnosti od opasnih događaja?
- Da li je država procijenila obim i razmjere rizika od katastrofa i katastrofa koje će biti obuhvaćene okvirom i politikama?
- Da li država pokriva preostale rizike osiguranjem ili tržišnim proizvodima kao što su obveznice u slučaju katastrofa? Da li je pokrivenost adekvatna?

» Da li okvir predviđa:

- Razvoj državne politike upravljanja katastrofama i dodjelu sredstava za plan upravljanja katastrofama?
- Integrirani pristup zasnovan na riziku između različitih mogućih vrsta katastrofa
- Pripremu državnih planova i programa u okviru ove politike?
- Postavljanje općeg okvira odgovornosti i uloga institucija uključenih u upravljanje katastrofama i aranžmane za koordinaciju između tih institucija?
- Okvir koji olakšava međunarodnu pomoć u katastrofama i oporavak?
- „Poseban budžet za institucije uključene u upravljanje katastrofama, i ukoliko postoji, da li je taj budžet u skladu sa zadacima i odgovornostima tih institucija?“

» Postoje li planovi za katastrofu (ili zamjenski planovi)?

- Na središnjem, regionalnom i/ili lokalnom nivou, ako su u područjima visokog rizika ili u slučaju prekograničnih rizika? Da li je osigurana dosljednost i usklađenost?
- Da li su NVO/međunarodne organizacije uključene u izradu Nacionalnog plana za katastrofe?
- Da li postoje specifični kriteriji, kao što su odgovornost ili transparentnost za nevladine organizacije, te da li su utvrđeni u okviru planova upravljanja katastrofama?
- Da li se redovito ažuriraju?

- Da li planovi uključuju scenarije rizika od višestrukih katastrofalnih događaja, koji uzrokuju jedni druge?
- Postoje li procedure za sistematsko preispitivanje planova za blagovremenost, potpunost, konzistentnost sa postojećim smjernicama i ukupnu korisnost?
- Koje informacije su korištene pri izradi planova? Kakav je kvalitet korištenih informacija? Da li su bili uključeni stručnjaci?
- U kojoj mjeri planovi u slučaju katastrofe imaju prioritet nad drugim zakonima? (npr. ograničenja vlasništva ili imovinskih prava u slučaju nužde.)
- Da li nacionalni plan sadrži operativne detalje koji pružaju dobru osnovu za pravovremenu, jasnu i organizovanu akciju ili je dopunjen detaljnijim pod-planovima?
- Da li je kritična infrastruktura određena na državnom nivou, u okviru planova za katastrofu/zamjenskih alata?
- Da li planovi u slučaju katastrofe promoviraju redovne vježbe smanjenja rizika od katastrofa, uključujući vježbe evakuacije, s ciljem osiguravanja brzog i efikasnog odgovora na katastrofe i pristupa osnovnim zalihama pomoći u hrani i neprehranbenoj pomoći, u skladu sa lokalnim potrebama?
- Da li plan pokriva obaveze iz međunarodnog ugovora/sporazuma, ukoliko iste postoje?

3) Uključeni subjekti

- » Treba utvrditi niz institucija i agencija uključenih u smanjenje rizika od katastrofa. Za to, revizor treba posjedovati sveobuhvatno znanje o zakonskom okviru i organizacijskoj strukturi svih uključenih tijela. Uspostava njihovih uloga, odgovornosti i saradnje između njih pomoći će revizoru da procijeni gdje i kako prikupljati podatke, ko je odgovoran za koje radnje, itd.
- » Kako su uloge i odgovornosti definirane i dodijeljene?
- » Koje tijelo je odgovorno za koordinaciju planiranja i upravljanja katastrofama?
- » Koja su tijela povezana sa upravljanjem katastrofama na svakom nivou? (na primjer, procijeniti organizacijsku strukturu u cjelini putem izrade organizacijske mape)
- » Da li su organizacijske strukture i sistemi dobro definirani i dizajnirani da omoguće uspješne aktivnosti upravljanja katastrofama?
- » Da li su ovlaštenja i odgovornosti jasno dodijeljena na svakom nivou?
- » Da li glavni nadležni organ raspolaze sposobnim i dovoljnim ljudskim resursima?
- » Postoji li Tim za brzi odgovor, koji će odgovoriti na katastrofe kako se dogode (na državnom, općinskom nivou i na nivou zajednice)?
- » Koji subjekti razmatraju planove za katastrofu? Da li su nezavisni i sa objektivnim stavovima?

- » Koji je lanac komandovanja?
- » Koji su mehanizmi povratnih informacija?
- » Kako su dizajnirani tokovi informacija među različitim akterima?
- » Koje su pouke izvučene iz prethodnih iskustava u katastrofama, s obzirom na položaj i autoritet relevantnih organizacija? Da li su se te lekcije pravilno odrazile u oblastima kao što su reorganizacija i jačanje vlasti? »

» B. Provesti procjenu rizika ili analizu problema.

Pitanja koja treba postaviti

1) Opća procjena rizika za reviziju usklađenosti i učinka

- » Rizik da se procjene rizika od opasnosti, ranjivosti i rizika od katastrofe na državnom i pod-državnom nivou ne sprovode na redovnoj osnovi?
- » Rizik da sljedeća pitanja nisu obuhvaćena procjenama:
 - teritorijalna područja koja su najosjetljivija na određenu opasnost?
 - vrste katastrofa i vjerovatnoća svake katastrofe (prirodne, ljudske, indirektno opasnosti, potres, cunami, epidemija, velika nesreća, pandemija itd.)?
 - moguće kombinacije različitih vrsta katastrofa?
 - ranjivost ljudi koji žive na tom području (identifikacija pogođenih ili potencijalno pogođenih ljudi, njihovih potreba i interesa)?
 - ranjivost kritične infrastrukture u tom području?
 - u kojoj će mjeri zajednice, strukture, usluge i geografska područja vjerovatno biti oštećena ili poremećena utjecajem određene opasnosti, zbog svoje prirode, konstrukcije i blizine opasnom terenu ili području sklonom katastrofama (fizički i društveno-ekonomske ranjivosti)?
 - utjecaj katastrofe na druga područja u državi?
 - kapaciteti za upravljanje katastrofama?
- » Rizik da se u procjenama ne koriste informacije generirane iz GIS-a?
- » Rizik da nisu izvučene lekcije iz nedavnih iskustava velikih katastrofa?
- » Rizik da procjene rizika i ranjivosti nisu pravilno dokumentirane u referentne i revizorske svrhe?

» Rizik da podaci koji se koriste za te procjene nisu potrebni podaci, ili da ne postoje dovoljne mjere kako bi se osigurao kvalitet informacija/podataka koji se koriste, i/ili da se te informacije ne mogu razmjenjivati između relevantnih subjekata?

- Da li postoji sistematiziran i ažuriran informacijski sistem koji osigurava potrebne podatke za donošenje odluka u slučajevima katastrofa?
- Da li procjenjuje veličinu i vjerovatnoću potencijalnih gubitaka/štete?
- Pruža li potpuno razumijevanje uzroka i uticaja potencijalnih gubitaka?

» Rizik od nepotpunosti povezan sa činjenicom da vlada nije koristila dobrovoljni okvir koji je razvio OECD (vidi <http://www.oecd.org/gov/risk/g20oecdframeworkfordisasterriskmanagement.htm>)?

» Rizik da se procjenom ne uzimaju dovoljno u obzir rizici koji se odnose na efekte klimatskih promjena?

» Rizik da se procjena rizika ne koristi za usmjeravanje raspodjele resursa?

» Rizik da se analize troškova i koristi niza mjera za smanjenje rizika od katastrofa ne sprovode redovno i da nisu uslov za planiranje javnih investicija?

» Nepostojanje strateške rezerve robe za pomoć u katastrofama?

» Rizici koji se odnose na procese nabavke i procijenjeni protok sredstava nisu dobro definisani i testirani, kako bi se procijenilo da li se usluge i roba mogu brzo isporučiti pogođenom stanovništvu?

» Proces nabavke nisu dovoljno fleksibilni kako bi se prilagodili neočekivanim događajima?

» Nema prethodne specifikacije za usluge i robu koja se može isporučiti u hitnim okolnostima, kako bi se izbjegao nizak kvalitet?

» Da li procesi nabavke uključuju prethodne kontrole kojima se izbjegava sukob interesa?

» U urbanim naseljima, revizor može razmotriti ključne rizike kako bi mogao procijeniti aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou i izvršiti uzorkovanje na ispravan način:

- Rizik da porast gradskog stanovništva i povećana gustoća naseljenosti dovode do lošeg kvaliteta stanovanja, infrastrukture i usluga ili loših sanitarnih uslova.
- Slabo urbano upravljanje sprječava lokalne vlasti da osiguraju infrastrukturu, usluge ili sigurno stanovanje na zemljištu.
- Neodrživa urbanizacija: neplanirani urbani razvoj koji se odvija izvan zvaničnih zakonskih građevinskih propisa, propisa o korištenju zemljišta i transakcija sa zemljištem.
- Povećani rizici u slučaju katastrofe, ukoliko se ekonomska sredstva grupišu u velikim gradovima.

- Rizici da javne zgrade ne ispunjavaju sigurnosne standarde i da se isti ne unaprjeđuju.

2) Opća procjena rizika za finansijske revizije (u slučaju da su finansijski izvještaji subjekata revizije pogođeni katastrofom)

- » U kojoj mjeri su dokumentacija i dokazi uništeni katastrofom?
- » Da li je suštinsko funkcionisanje tijela ili vlade značajno oslabljeno zbog razmjera katastrofe?
- » Da li je pomoć prikupljena od donatora ispravno evidentirana na računima (nenovčane donacije, izdvojene donacije koje još nisu primljene)?
- » Da li se poštuju/slijede pravila nabavke?
- » Da li su dobra i materijali koji su donirani u naturi ili kupljeni, pravilno uskladišteni?
- » Da li su štete na infrastrukturi pravilno procijenjene?
- » Da li su procesi za primanje, upravljanje, trošenje i evidentiranje sredstava vezanih za katastrofu jasno uspostavljeni za svaki od različitih kanala finansiranja, kao što su vladini fondovi i domaće i strane donacije?
- » Postoji li periodično izvještavanje o raspodjeli i korištenju sredstava za slučaj katastrofe od strane agencija primatelja?
- » Da li je upravljanje i korištenje primljenih finansijskih doprinosa i doprinosa u naturi evidentirano i prijavljeno?
- » Da li se evidentiraju odredbe za rizike gubitka imovine uzrokovane katastrofama (u slučaju čestih katastrofa)?
- » Da li se poštuju principi odgovornosti? (kao što je evidencija vlade o posvećenosti rehabilitaciji ili rekonstrukciji infrastrukture u narednom periodu, vladino računovodstvo imovine date ili izgrađene od strane donatorskog fonda, otkrivanje pitanja u vezi sa prijemom i korištenjem sredstava pomoći vezanih za katastrofe u napomenama uz finansijske izvještaje)?

3) Analiza rizika/problema povezana sa informacijama o praćenju/upravljanju katastrofama

- » Da li postoji sistem praćenja za određivanje stepena gubitka ili štete nakon katastrofe?
- » Postoji li ažuriran informacioni sistem za upravljanje katastrofama?
- » Da li je informacioni sistem dostupan svim subjektima odgovornim za upravljanje katastrofama?

- » Da li je postojeći informacijski sistem upravljanja katastrofama pogodan za analizu rizika i planiranje napora za smanjenje rizika i/ili ublažavanje utjecaja katastrofa?
- » Da li upravljački informacijski sistem sadrži dovoljno informacija o opasnostima i rizicima, kako bi se, na lokalnom nivou, utvrdilo ko je izložen riziku, a ko je ranjiv?
- » Da li je glavni organ razvio efikasne i odgovarajuće instrumente za usmjeravanje lokalnih vlasti u procjeni rizika u svojim oblastima, u skladu sa državnom strategijom i politikama?
- » Da li glavna agencija odgovorno i redovno pregleda alate za upravljanje katastrofama i mjeri njihovu efikasnost i efektivnost? Kada se vrši ta procjena?
- » Da li se rezultati te procjene koriste za donošenje odluka i poboljšanje budućih inicijativa za upravljanje katastrofama?
- » Da li glavno tijelo omogućava integrirani sistem baze podataka između lokalnih i centralnih jedinica?
- » Da li dizajn kritične infrastrukture uzima u obzir efekte koji bi mogli povećati pojavu katastrofa (na primjer, klimatske promjene)?
- » Da li oblast/pokrajina/država/općina ima instrumente teritorijalnog planiranja, koji razgraničavaju rizične zone?
- » Da li nadležni organi dozvoljavaju ljudima da se nasele u oblastima koje su klasifikovane kao „rizične“ u slučaju katastrofe?
- » Da li dizajn infrastrukture i zgrada uzima u obzir potrebu za otpornošću?

4) Analiza rizika/problema povezana sa Geografskim informacijskim sistemom

- » Da li se koristi odgovarajući geografski informacijski sistem? U koju svrhu?
- » Postoji li potreba za korištenjem GIS-a u smanjenju rizika od katastrofa?
 - Koje odluke o planiranju treba donijeti?
 - Koje odluke uključuju korištenje mapiranih informacija i informacija prikladnih za prikaz na mapi?
 - Kojim informacijama se ne može efikasno upravljati ručnim tehnikama?
 - Koje aktivnosti upravljanja informacijama mogu biti podržane predloženim GIS-om?
 - Koje vrste odluka mogu biti podržane GIS-om?
 - Ažuriraju li se periodično? Je li određena osoba koja je odgovorna za njihovo ažuriranje?
 - Da li je GIS prikladan za analizu? Hoće li proizvesti potrebne mape?
 - Da li GIS pomaže u postizanju željenih ciljeva?
- » Da li je GIS prikladan?

- Da li su njegove mogućnosti kompatibilne sa potrebama novih korisnika?
- Da li interna tehnička stručnost može poslužiti novim korisnicima?
- Koji institucionalni aranžmani omogućavaju odgovarajuću upotrebu GIS-a?

» Da li je GIS održiv?

- Ko će biti korisnici informacija generiranih pomoću GIS-a?
- Što se tiče informacija, vremena i potreba za obukom, šta je potrebno za postizanje željenih rezultata? Mogu li se ti zahtjevi ispuniti?
- Da li je budžet dovoljan i da li je raspoloživost osoblja adekvatna?
- Da li je interna tehnička ekspertiza sposobna za tumačenje i upravljanje informacijama?
- Koje agencije učestvuju u sličnim projektima?
- U kojoj mjeri bi GIS pomogao da se privuče interes drugih agencija i olakša saradnja?

5) Analiza rizika/problema povezana sa mehanizmima upozorenja, mapama opasnosti i drugim alatima

» Da li država ima mehanizme ranog upozorenja za predviđanje nesreća koje mogu pogoditi zemlju tokom određenog perioda?

» Da li su sistemi upozorenja izgrađeni na osnovu identifikovanih rizika za relevantna područja?

» Da li su mape opasnosti pripremljene uzimajući u obzir postojeće ekološke planove, planiranje korištenja zemljišta i razvojne sheme, itd.?

» Da li su mape opasnosti pripremljene uzimajući u obzir stambena naselja bez adekvatnih sanitarnih uslova?

» Jesu li mape opasnosti i/ili analize opasnosti ažurirane?

» Postoje li posebni alati namijenjeni ublažavanju rizika i uticaja katastrofe?

» Postoje li ikakvi pripremljeni aranžmani za kupovinu, prijem, skladištenje i distribuciju zaliha za pomoć u katastrofama?

6) Analiza rizika/problema u vezi sa aktivnostima prije katastrofe

» Uzimajući u obzir multinacionalnu strukturu upravljanja katastrofama i partnersku strukturu, revizori se fokusiraju na to kako različita uključena tijela mogu postići koordinaciju i usklađeno djelovanje.

» Da li vlada promoviše javnu svijest i obrazovanje i jača učešće zajednice u oblasti smanjenja rizika od katastrofa? Postoje li planovi za obuku javnosti o smanjenju rizika od katastrofa i/ili javne obrazovne kampanje kako bi se podigla svijest javnosti? Da li se to izvršava prema planu?

- » Da li se programi edukacije i obuke o smanjenju rizika od katastrofa planiraju i realizuju u školama i lokalnim zajednicama?
- » Da li su uspostavljeni zahtjevi za obukom i efektivni planovi obuke, i da li se ažuriraju po potrebi?
- » Da li programi pružaju organizacijama i pojedincima neophodna znanja i vještine za efikasan odgovor i brz oporavak od različitih vrsta katastrofa?
- » Da li su, na lokalnom nivou, razmotrena i distribuirana praktična pitanja kao što su područja/putevi za evakuaciju i moguća skloništa, te da li su ista uključena u vježbe u slučaju katastrofe?
- » Da li je odgovornost za izradu i izvođenje vanrednih vježbi i obuke jasno definirana i dodijeljena odgovarajućoj agenciji, odjelu ili pojedincu?
- » Da li se lokalne vježbe i simulacijske vježbe provode na svim nivoima vlasti?
- » Da li se obuke/vanredne vježbe na državnom i lokalnom nivou, uključujući i gradski nivo, sprovode i/ili nadziru od strane ovlaštenog tijela/agencije? Da li je osigurano da se funkcije i aktivnosti obuke ne dupliciraju ili nepotrebno preklapaju?
- » Postoji li poseban program obuke/vanrednih vježbi za posebno ugrožena lica (pacijente u bolnicama, učenike u školama, zaposlene u državnom/privatnom sektoru smješteni u visokim/starim zgradama, ljude koji žive u nižim područjima ili u blizini riječnih obala)? Da li su različite lokalne službe (vatrogasci, policija i bolnice), lokalne zajednice, nevladine organizacije, mediji i lokalna poduzeća uključena u obuku/vježbe za vanredne situacije?
- » Da li je vlada uključena u izgradnju kapaciteta slanjem službenika u druge, razvijenije zemlje, u svrhu usvajanja najefikasnijih vježbi u vanrednim situacijama tokom katastrofa?
- » Da li je u zajednici uspostavljen i uveden komunikacijski mehanizam?

7) Analiza rizika/problema vezana za aktivnosti nakon katastrofe

Analiza rizika/problema u vezi sa kratkoročnim aktivnostima nakon katastrofe

- » Kako bi se efikasno odabrala potrebna pomoć, da li se vrše procjene šteta i potreba, kako bi se identifikovala razaranja uzrokovana katastrofom, lokacija žrtava i/ili njihovih osnovnih potreba?
- » Da li su te procjene osnova za osiguranje skloništa, hrane i vode u vanrednim situacijama, ili bilo koje druge podrške žrtvama?
- » Da li pogođeno stanovništvo prima potrebnu pomoć?
- Ostvarivanje ciljeva: da li je pogođena populacija na vrijeme dobila potrebnu pomoć, uključujući krizno savjetovanje?

- Proces: da li su procedure adekvatno i unaprijed pripremljene, a zatim ispoštovane tokom perioda nakon katastrofe? Da li su procesi nabavke isplativi s obzirom na kvalitet, kvantitet i blagovremenost?
- Trošak/korist: da li su ciljevi pomoći vezani za katastrofe ispunjeni uz najnižu moguću cijenu?
- Kvalitet: da li je kvalitet rezultata (pomoć u hrani, skloništu, itd.) prihvatljiv? (na primjer, nema oštećenih ili zastarjelih zaliha)

» Da li su dobra i materijali donirani u naturi ili kupljeni uz finansijsku pomoć popisani i uskladišteni, tako da se mogu vratiti, kako bi se zadovoljile potrebe žrtava?

» Da li je distribucija pomoći organizovana na efikasan način - ili direktno žrtvama ili putem odgovarajućih distribucijskih kanala?

Analiza rizika/problema u vezi sa srednjoročnim i dugoročnim aktivnostima nakon katastrofe

» Da li je novoizgrađena infrastruktura otporna na katastrofe, s ciljem da se spriječe i ublaže buduće potencijalne katastrofe, društveno prihvatljiva i održiva?

» Jesu li osigurani troškovi održavanja novoizgrađene infrastrukture?

» Postoje li mehanizmi izvještavanja o pomoći vezanoj za katastrofe i njenoj ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti?

» Da li su planirani projekti rekonstrukcije zaista i ostvareni?

» Da li se procjenjuje potreba za stvaranjem ili ažuriranjem adekvatnih politika koje bi smanjile rizik od katastrofa?

» Postoje li slučajevi u kojima su pomoć ili sredstva namijenjena na saniranje katastrofa preusmjerena na izgradnju infrastrukture ili razvoj projekata koji nisu povezani sa rekonstrukcijom nakon katastrofe?

8) Analiza rizika/problema vezana za koordinaciju između različitih tijela na regionalnom, državnom i međunarodnom nivou

» Da li je uspostavljen mehanizam koordinacije koji bi trebao funkcionirati u slučaju katastrofe?

» Da li je taj mehanizam dobro poznat nadležnim tijelima?

» Da li su odgovornosti jasne svima, na svakom nivou vlasti: „ko, kada, šta?“

» Koje su odgovornosti privatnih subjekata, nevladinih organizacija?

» Da li bi glavni nadležni organ mogao osigurati uslove i podršku potrebnu za djelovanje nevladinih tijela?

- » Da li su svi relevantni učesnici utvrđeni i uključeni u ovaj mehanizam koordinacije (državni/regionalni/lokalni nivo i glavna kontakt tačka za vanjska tijela)?
- » Da li je očekivani nivo koordinacije između dotičnih agencija postignut tokom nedavnih katastrofa (ako ih je bilo) ili putem probnih vježbi?
- » Postoji li mehanizam za praćenje koji pruža informacije s ciljem pomoći da se, po potrebi, osigura saradnja sa različitim tijelima na regionalnom, državnom i međunarodnom nivou?
- » Da li postojeća koordinacija podstiče saradnju, kako bi se izbjeglo dupliciranje i preklapanje aktivnosti na terenu, osiguralo najefikasnije korištenje resursa i podigla svijest o riziku od katastrofe?
- » Da li su različiti oblici saradnje za smanjenje rizika od katastrofa, kao što su tehnička pomoć, konsultacije, oprema i zalihe itd., utvrđeni u skladu sa prirodom, ulogom i radom različitih učesnika u ovoj oblasti?
- » Koja alternativna sredstva komunikacije su spremna, poput telefona, radija i interneta? Da li postoji više opcija u slučaju katastrofe?